

Originalni naučni rad
Primljen: 19. 2. 2016.
Prihvaćen: 29. 6. 2016.

UDK: 314.151
351.862/.863
doi:10.5937/nbp1602001M

BEZBEDNOSNI RIZICI SAVREMENIH MIGRACIJA¹

Saša Mijalković²

Kriminalističko-policijska akademija, Beograd

Ivan Petrović

Univerziteta Union – Nikola Tesla
Fakultet za međunarodnu politiku i bezbednost, Beograd

Sažetak: Savremene migracije nisu više samo prosto unutrašnje ili međunarodno kretanje stanovništva iz egzistencijalnih razloga (ekonomski migranti, izbeglice iz konfliktnih zona, politički progonjeni azilanti i ekološki migranti). Danas je to globalni problem, koji je često povezan sa transnacionalnim organizovanim kriminalom i terorizmom, što svakako ima brojne bezbednosne implikacije po savremeno društvo, državu i međunarodnu zajednicu. Ukoliko se u obzir uzme i to da savremene migracije poprimaju obeležja globalnosti, organizovanosti i masovnosti, jasno je da su rizici i posledice po ljudsku, nacionalnu i međunarodnu bezbednost višestruko uvećani. S tim u vezi, u radu će biti učinjen osvrt na tipologizaciju i efekte bezbednosnih rizika savremenih migracija.

¹ Ovaj rad je rezultat dva naučnoistraživačka projekta: „Razvoj institucionalnih kapaciteta, standarda i procedura za suprotstavljanje organizovanom kriminalu i terorizmu u uslovima međunarodnih integracija“ (Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnološkog razvoja, br. 179045, 2010–2016, rukovodilac projekta je redovni profesor dr Saša Mijalković) i „Upravljanje policijskom organizacijom u sprečavanju i suzbijanju pretnji bezbednosti u Republici Srbiji“, koji finansira i realizuje Kriminalističko-policijska akademija u Beogradu u okviru ciklusa naučnih istraživanja 2015–2019. godine (rukovodilac projekta je redovni profesor dr Dane Subošić). Detaljnije u: S. Mijalković, Pojmovno razgraničenje trgovine ljudima i drugih sličnih pojava i terminoloških koncepata, *Bezbednost*, vol. XLVII, br. 1/2005, Beograd, str. 51–66.

² Redovni profesor; sasa.mijalkovic@kpa.edu.rs

Ključne reči: savremene migracije, bezbednosni rizici i pretnje, ljudska bezbednost, nacionalna bezbednost, međunarodna bezbednost.

Uvod

Tradicionalno, migracije su privremeno ili trajno, dobrovoljno ili prinudno preseljavanje stanovništva, kako unutar granica jedne zemlje, iz jednog sociokulturnog lokalnog ili regionalnog ambijenta u drugi (unutrašnje migracije), tako i iz jedne zemlje u drugu (međunarodne migracije). Migranti napuštaju (emigranti) sredinu u kojoj su živeli (emigraciono područje) i dolaze (imigranti) u novu sredinu (imigraciono područje). Na kretanju (tranzit) iz mesta dotadašnjeg življenja (polazište, zemlja porekla) do novog mesta življenja (odredište, zemlja destinacije), migranti prolaze kroz određene georegije (tranzitna područja), i tada se smatraju migrantima u tranzitu.

Migracioni motivi su najčešće bili egzistencijalne prirode, a među njima su dominirali:

- traganje za boljim kvalitetom života (zaposlenje, veći životni standard);
- traganje za bezbednijim, manje nasilnim ili nenasilnim okruženjem, i to:
 - odlaženje iz (pred)konfliktnih (ratnih) područja, odnosno
 - bežanje od represivnih režima i sistemskog ugrožavanja ljudskih sloboda i prava, a u izvesnoj meri i
 - traganje za zdravom životnom sredinom.

U prvom slučaju reč je o tzv. ekonomskim migracijama i ekonomskim migrantima, a u drugom slučaju reč je o političkim migracijama – izbeglištvu i o izbeglicama, odnosno o traženju azila i azilantima. Treći slučaj se odnosi na tzv. ekološke migracije i ekološke migrante usled ozbiljnije i trajnije degradacije životne sredine zbog zagađivanja, prirodnih ili tehničko-tehnoloških katastrofa, što postojeći životni ambijent čini nemogućim za život i rad stanovništva, ili je življenje stanovništva otežano i skopčano sa brojnim zdravstvenim rizicima.

Ekonomske migracije se generalno odvijaju na relacijama „siromašni jug – bogati sever“ i „siromašni istok – bogati zapad“, dok se migracije u potrazi za bezbednijim okruženjem i ekološke migracije u najvećoj meri, ali ne i po pravilu, odvijaju do bliže bezbedne destinacije u unutrašnjem ili prekograničnom okruženju.

Međutim, evidentna su neka nova obeležja savremenih migracija koja ugrožavaju bezbednost ljudi, država i međunarodne zajednice.³

Na prvom mestu, evidentna je veza savremenih migracija sa organizovanim kriminalom. Upravo u susretanju težnji značajnijeg dela svetskog stanovništva da emigrira i restriktivnih migracionih politika ekonomski razvijenijih država, podstaknuta je ideja o krijumčarenju migranata. Tako je posredovanje u ilegalnom prebacivanju preko državnih granica i ilegalnom dovođenju do stranih država lica koja nemaju vize za ulazak, rad i boravak stranaca, postalo jedan od najunosnijih vidova „krimi-biznisa“ transnacionalnog organizovanog kriminala.⁴

Istovremeno, deo (potencijalnih) migranata biva uvučen u „transnacionalne mreže“ trgovine ljudima, kada postaju „roba kojom se trguje i koja se beskrupulozno eksploatiše“.⁵ Preprodaja ljudi, posredovanje u ilegalnom usvajanju dece, prinudno sklapanje brakova, trgovina ljudskim organima i delovima tela, seksualno i radno eksploatisanje, prinuda na vršenje kriminalnih radnji i na učešće u oružanim sukobima izvori su basnoslovnih zarada. Tvrdi se da je, posle ilegalne trgovine narkoticima i oružjem, to najisplativiji krimi-biznis organizovanog kriminala koji je, još početkom ovoga veka, samo u Evropi godišnje donosio profit od nekoliko milijardi dolara, uz minimalan rizik da krijumčari i trgovci ljudima budu otkriveni.⁶

Takođe, globalne migracije imaju veze sa međunarodnim terorizmom. Naime, razvoj terorizma u svetu, posebno slučajevi masovnog terorizma i stvaranja novih samoproklamovanih država, doprinosi omasovljavanju migracija, posebno izbeglištva. Republika Srbija, nažalost, ima veliko iskustvo sa izbeglicama. Ovo naročito posle devedesetih godina prošloga veka i raspada Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, tokom i posle vojne agresije NATO na Saveznu Republiku Jugoslaviju, što je prethodilo samoproklamovanju lažne „Republike Kosovo“. Poslednje navedene migracije posledica su najpre velikobanskih pretenzija, iredentističke ideologije kojom se propagira ujedinjenje

3 B. Stojković, Metodologija procenjivanja izazova, rizika i pretnji za potrebe strategijskog menadžmenta u oblasti bezbednosti, *Bezbednost*, vol. LV, br. 3/2013, Beograd.

4 Videti: Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i vazduhom, koji dopunjava konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, *Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori*, br. 6/2001; M. Žarković, Krijumčarenje migranata u svetlu odredaba Krivičnog zakonika Republike Srbije, objavljeno u: *Stanje kriminaliteta u Srbiji i pravna sredstva reagovanja* – 3, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2008, str. 203–215.

5 Videti: Protokol za prevenciju, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudskim bićima, naročito ženama i decom, koji dopunjava konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, *Službeni list SRJ Međunarodni ugovori*, br. 6/2001; S. Mijalković, Teorijsko određenje pojma trgovine ljudima, *Nauka, bezbednost, policija*, vol. IX, br. 2–3/2004, Beograd, str. 172–192.

6 A. Ghrib, Trafficking in Unaccompanied Minors – France, objavljeno u: *Trafficking in Unaccompanied Minors in the European Union*, IOM– IHESI, Brussels – Paris, 2002, str. 31.

svih Albanaca u jedinstvenu državu (Velika Albanija, Kraljevina Albanija, Etnička Albanija), na štetu teritorijalnog integriteta i suvereniteta Srbije, Crne Gore, Makedonije i Grčke, a potom i ideologije stvaranja „Republike Kosovo“, koja nastoji da etnički očisti geoprostor Kosova i Metohije od nealbanskog življa.⁷ S tim talasom masovnih migracija Republika Srbija još i danas nastoji da se uspešno nosi.

Međutim, narastajući je problem masovnih migracija koji je pokrenut tokom 2015. godine, kao posledica samoproklamovanja lažne „Islamske države“ (u dobroj meri po modelu samoproklamovanja lažne „Republike Kosovo“). Naime, Islamska država (ISIS – Islamic State of Iraq and Syria; ISIL – Islamic State of Iraq and the Levant; IS – Islamic State) jeste geoprostor koji zahvata delove Iraka i Sirije, a koji je od početka 2014. godine pod kontrolom militantnih sunitskih fundamentalista – salafista, koji su proglasili (inače međunarodno nepriznato) državnost. Sredinom iste godine proglašen je kalifat, u kojem nema mesta za hrišćane, jezuite i šiite, prema kojima se vrše ratni zločini i genocid.⁸

S tim u vezi, problem Republike Srbije je što je opterećena masovnim migracijama izbeglica sa područja Iraka, Sirije i Avganistana. Iako su samo u tranzitu kroz teritoriju Republike Srbije, njihovo putovanje je skopčano sa brojnim rizicima po njihovu bezbednost, ali i po bezbednost građana⁹, države i međunarodnog okruženja, o čemu će kasnije biti više reči.

S druge strane, svedoci smo toga da su među teroristima u zemljama globalnog Zapada najzastupljeniji imigranti. To se podjednako odnosi na skorašnje imigrante, kao i na tzv. drugu i treću generaciju imigranata, potomke posleratnih (Drugi svetski rat) imigranata koji su rođeni na tlu Evrope i Amerike.¹⁰ To je ozbiljan problem i za bezbednost Republike Srbije, njenih građana i regiona.

Naime, na Kosovu i Metohiji, ali i na području Federacije Bosne i Hercegovine, a neznatno i na području Republike Srpske, Republike Hrvatske, Republike Crne Gore, Republike Makedonije i Grčke prisutni su Al Kaida, mudžahedini, vahabije, teroristi Islamske države i masovno se zloupotrebljava

⁷ Ova ideologija je kreirana 1878. godine, formiranjem Prizrenske lige, političke organizacije koja je propagirala ujedinjenje svih Albanaca u *Albanski vilajet Otomanskog carstva*, koji bi obuhvatio četiri vilajeta: kosovski, skadarski, janjinski i bitoljski. Od tada, ova ideologija se sprovodi proterivanjem i ubijanjem nealbanskog, prvenstveno srpskog stanovništva sa ovih područja. S. Mijalković, *Nacionalna bezbednost*, Beograd, 2015, str. 171.

⁸ *Ibidem*.

⁹ G. Nikolić, Neki zakonski i praktični aspekti krivičnog dela trgovine ljudima u Republici Srbiji, *Bezbednost*, vol. LIV, br. 2/2012, Beograd.

¹⁰ Poseban je problem sa pojedincima iz autohtonog stanovništva (etničkih Evropljana, tradicionalnih hrišćana), koji nemaju veze sa migrantima i najčešće su rođeni kao ne-muslimani, ali koji su indoktrinirani, promovišu i sprovode ideju „džihada“, terorizmom protiv „nevernika“. Najpoznatiji je deo njih pod nazivom „Bela Al Kaida“.

islam u sukobima protiv hrišćana. U georegiji Raške oblasti, pored eksponiranih muslimanskih i albanskih ekstremista, prisutni su i latentni teroristi iz redova albanske i vahabističke zajednice.¹¹ Iako nema ozbiljnih indikatora za skorašnju eskalaciju terorizma, svako masovno terorističko delovanje korišćenjem taktike Al Kaide i ISIS-a izazvalo bi migracije.

Dakle, ako je 2005. godine oko 175 miliona ljudi u svetu imalo status međunarodnog migranta¹², ako ih je tokom 2013. godine bilo oko 214 miliona¹³, a danas ih ima više od 224 miliona¹⁴, očigledno je da je došlo do rastućeg trenda i omasovljavanja migracija. Logičan zaključak je da su migracije evoluirale, kao i da su time evoluirali i rizici i pretnje migracija po bezbednost ljudi, država i međunarodnih zajednica.

1. Rizici savremenih migracija po nacionalnu bezbednost

Nacionalna bezbednost je mnogo više od fizičke bezbednosti stanovništva, teritorije i suverene vlasti nad stanovništvom i teritorijom. Danas obuhvata bezbednost društva (bez obzira na etničko, versko, rasno i ideološko opredeljenje članova) i bezbednost države, ali i njihovo participiranje u međunarodnoj i globalnoj bezbednosti. Reč je o izvesnom stanju zaštićenosti njihovih vitalnih vrednosti i interesa koje se optimizuje funkcijom vojnog i civilnog, državnog i nedržavnog sektora nacionalnog sistema bezbednosti, uz oslanjanje na vidove međunarodne saradnje u bezbednosti i na brojne međunarodne (nevladine i međuvladine) aktere.¹⁵

Masovne migracije početkom 2015. godine uzrokovale su „križu“ ljudskih, finansijskih i materijalno-tehničkih resursa i normativnog okvira za rad organa i javnih službi država kroz koje tranzitiraju migranti. Naime, iako su imale naočigled razvijene sisteme bezbednosti državnih granica, mnoge države su bile organizaciono i funkcionalno nespремne da se suoče sa ovim problemom. Iznuden „razumni odgovor“ na masovnost migracija neretko je bio „nelogičan i neopravdan“ – odbijanje prijema izbeglica i tražilaca azila, podizanje zidova i postavljanje policijskih kordona i bodljikavih žica: „Mađarska učvršćuje zidove kako bi držala migrante van svojih granica; Bugarska je izgradila 33 km duge i 3 m visoke ograde na granici s Turskom, od bodljikave žice, koju

11 *Ibidem*.

12 *World migration 2005: Cost and Benefits of International Migration*, Geneva, 2005, str. 1.

13 *World Migration Report 2013: Migrant Well-being and Development*, Geneva, 2013, str. 55–57.

14 *Migrant Well-being and Development*, Geneva, 2015; *United Nations population Fund*, dostupno na: <http://www.unfpa.org/migration>; http://esa.un.org/unmigration/documents/the_number_of_international_migrants.pdf (8. 1. 2015).

15 Opširnije u: S. Mijalković, *Obaveštajno-bezbednosne službe i nacionalna bezbednost, Bezbednost*, vol. LIII, br. 1/2011, Beograd, str. 74–92.

nadzire više hiljada policajaca; bodljikava žica i 4 m visoka ograda odvaja Grčku od Turske; španske ograde prema severoistočnim enklavama napravljene su da spreče ulazak migranata u Seutu i Melilu; Velika Britanija ima 3 km bezbednosne ograde ka tunelskom prolazu luke Kale; zbog 180% više zahteva za azil u prvih pet meseci 2015. godine, Austrija je prestala da obrađuje zahteve za azil; Danska najavljuje smanjenje naknada za azilante; francuska policija je sprečila ulazak migranata iz Ventimilje itd.¹⁶

Takvo postupanje ima sva obeležja sekundarne viktimizacije neadekvatnim odgovorom državnih organa, odnosno ponovnog stvaranja žrtava od lica koja su već žrtve oružanih konflikata (izbeglice) i represivnih režima (azilanti). Represivni i nehuman odnos država prema izbeglicama i azilantima „kvari“ imidž zemlje u međunarodnim odnosima, i može da uslovi međunarodnu osudu, pritiske i sankcije.

Dalje, masovne migracije izazvale su brojne polemike, diskusije i konfrontacije u nacionalnim političkim strukturama i u strukturama međunarodnih organizacija. Posledica toga bilo je narušavanje nacionalnog i međunarodnog političkog jedinstva, koje se implicira i na nacionalnu bezbednost. Na primer, politička opozicija u mađarskom parlamentu žestoko se konfrontirala vlasti oko kvota izbeglica koje će biti raspoređene u zemljama-članicama Evropske unije, prvenstveno u Mađarskoj.¹⁷ Isto se dogodilo i u još nekoliko zemalja (Nemačka, Češka, Poljska, Francuska itd.).

Uz to, migracije utiču i na ekonomsku i finansijsku stabilnost država. S jedne strane, postoje nacionalni strahovi od „neostvarivanja ekonomskog – proizvodnog i dohodovnog minimuma“, zbog mogućih ekonomskih sankcija i drugih oblika ekonomske prinude između zemalja koje se spore oko politike savremenih migracija. S druge strane, strah je opravdan i zbog povećanog opterećivanja društvenog bruto proizvoda i državnih budžeta oko troškova izdržavanja i pomoći migrantima. Takav strah, mada nije eksponiran, svakako je prisutan i u Republici Srbiji, s obzirom na to da je do kraja 2015. godine kroz teritoriju Republike Srbije tranzitiralo više od 626.000 migranata.¹⁸

Posledice masovnih migracija su i destabilizacija postojećih nacionalnih tržišta rada, zbog masovnog priliva nove radne snage. Istovremeno, razvijaju se i nova tzv. crna tržišta rada, što destabilizuje legalno tržište rada, javne finansije i državni budžet, ali i „ugrožava postojeća crna tržišta rada“. Ovo drugo

16 S. Kern, *Velika evropska migraciona kriza*, dostupno na: <http://www.nspm.rs/savremeni-svet/velika-evropska-migraciona-kriza.html> (22. 6. 2015).

17 *Ibidem*.

18 Nemačka je tokom 2015. godine potrošila više od 21 milijardu evra u nastojanju da skući i nahrani stotine hiljada izbeglica. „Za izbeglice u Nemačkoj potrebno više od 21 milijarde evra“, dostupno na: <http://www.blic.rs/vesti/svet/za-izbeglice-u-nemackoj-potrebno-vise-od-21-milijarde-evra/5sj1s3b> (10. 2. 2016).

ozbiljno podstiče sukobe organizovanih kriminalnih grupa zbog prevlasti nad crnim tržištima rada, što može ozbiljno da destabilizuje države.¹⁹

Masovne migracije dovode i do povećanja obima i raznovrsnosti kriminala svih vrsta, prvenstveno krijumčarenja migranata, trgovine ljudima i drugih krivičnih dela koja imaju veze sa migracijama (falsifikovanje isprava, ilegalno prelaženje državne granice, posredovanje u ilegalnom prelaženju državne granice, otmica, prinuda i sl.).²⁰ Porast obima i raznovrsnosti organizovanog kriminala, koji uz to poprima složenije mrežne forme i transnacionalne dimenzije, svakako ugrožava nacionalnu, ali pre svega ljudsku bezbednost. Tako je Evropol krajem januara 2016. godine izdao javno saopštenje u kome se navodi da se više od 10.000 izbegličke dece vodi se kao nestalo u Evropi u poslednjih 18–24 meseci, te da postoji opasnost da su postala žrtve trgovine ljudima i eksploatacije.²¹

Takođe, masovne migracije dovode i do demografske destabilizacija država. Naime, procene ozbiljnih demografa ukazuju na to da su Evropljani sve stariji (u proseku oko 40 godina) i da su potrebe Evropske unije za mlađom populacijom, čije će angažovanje u ekonomskom sektoru osigurati nesmetan prijem penzija sve starijem evropskom stanovništvu, veoma ozbiljne. Naime, reč je o potrebi za oko 42 miliona mlađih ljudi do 2020, i čak za oko 257 miliona mlađih ljudi do 2060. godine. Znači, postoji realna potreba za mladim ljudima, za tzv. svežom krvlju koja će podmladiti Evropljane. Jedno od rešenja problema je i prijem migranata.²²

Međutim, masovno naseljavanje migranata možda i ne utiče na demografsku strukturu na nacionalnom nivou, ali može značajno da je promeni u lokalnom, pa i u regionalnom okruženju, ukoliko se imigranti sistematski smeštaju

19 Iskustva evropskih država i SAD ukazuju na to da je moguće steći značajnu ekonomsku i socijalnu korist, stabilizovati ekonomski rast i razvoj pluralističke demokratije u slučajevima kontrolisanih migracija. Međutim, ako je migracija nekontrolisana, može se upasti u niz socijalnih i političkih konflikata. To nisu izbegla čak ni društva sa demokratskim tradicijama i efikasnim institucijama socijalizacije i integracije. A. Degtjarjev; D. Djačuk, *Nekontrolisana migracija kao pretnja bezbednosti*, dostupno na: <http://www.nspm.rs/savremeni-svet/nekontrolisana-migracija-kaopretnja-bezbednosti-rusije.html> (16. 6. 2015).

20 Teroristi prodaju (po ceni od oko 1.000 \$/€) „pisma pretnji“ smrću licima zbog neslaganja sa džihadistima. Njih (navodno) potpisuju lokalne vođe Al Kaide ili ISIS-a. Migranti ga koriste kao dokaz političke progonjenosti i životne ugroženosti, nadajući se da je to dovoljan uslov za sticanje azila. *Izbeglice kupuju „pretnje smrću“ da bi dobile azil*, dostupno na: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2015&mm=11&dd=04&nav_category=78&nav_id=1059065 (6. 12. 2015).

21 *Evropol: Više od 10.000 dece nestalo u izbegličkoj krizi*, dostupno na: <http://www.novosti.rs/vesti/planeta.299.html:588753-Europol-Vise-od-10000-dece-nestalo-u-izbeglickoj-krizi> (2. 2. 2016).

22 Izjava premijera Švedske (Stefan Löfven), navedeno prema: D. Polšek, *Izbjeglička kriza – Ekonomija masovnih migracija*, dostupno na: <http://forbes.hr/ekonomija/ekonomija-masovnih-migracija/> (6. 12. 2015).

na određenim geoprostorima. Takvim potezima značajno se menja demografska struktura stanovništva, što može da dovede do sukoba na bazi geografskog, etničkog i verskog identiteta. U takvim okolnostima razvijaju se rasizam i ksenofobija, ne toliko zbog straha od prisustva i uticaja različitih identiteta, već zbog narastajućeg, a nekada i (ne)opravdanog straha od nezaposlenosti. Poznate su neofašističke i neonacističke organizacije u Evropi, koje se zalažu za odbijanje prijema i proterivanje migranata, odnosno izbeglica i azilanata. Ovakve ultradesničarske struje naročito su izražene u Nemačkoj (npr., „Pegida“) i u Fracuskoj („Nacionalni front“).

Težnja da se po svaku cenu stigne do zemalja Evropske unije, odnosno da se „zaobiđu“ redovni mehanizmi prijavljivanja i dobijanja statusa migranta, izbeglice ili državljanstva, te da se smanje rizici „nedobijanja traženog statusa“, doprinela je razvoju korupcije javnih službenika u migrantskim službama. Na te probleme ukazivala je i međunarodna organizacija Amnesti internešenal, apostrofirajući korupciju javnih službenika koji zaprimaju dokumentaciju i odlučuju o daljoj pravnoj sudbini tražioca statusa imigranta, izbeglice ili azilanta.²³

Osim toga, masovne migracije dovode i do narušavanja javnog reda i mira u većem obimu. S tim u vezi, do sada su zabeleženi slučajevi:

– sukoba između imigranata i policije (npr., u nemirima za prihvatanje imigranata u Mađarskoj, policija je upotrebila suzavac²⁴; grčka policija sukobila se sa ilegalnim imigrantima, koji su u bivšoj grčkoj vojnoj bazi u gradu Korintu čekali deportaciju, i uhapsila 47 Avganistanaca koji su učestvovali u sukobima; tom prilikom povređeno je 18 pripadnika policije²⁵ itd.);

– sukoba između antivladinih demonstranata i policije (npr., u Grčkoj se oko 500 antivladinih demonstranata sukobilo sa policijom zahtevajući da vlada uništi ogradu i dozvoli da izbeglice dođu kopnom, a ne da rizikuju živote na pomorskom putu)²⁶;

– sukoba između antiimigranata i policije (npr., u Nemačkoj, pa je i šef nemačke obaveštajne službe upozoravao na porast antiimigrantskih protesta i na eventualne sukobe s policijom)²⁷;

23 Videti: A. Radić, *Srbija, poslednja zemlja na putu ka EU*, dostupno na: <http://www.anti.media/medijska-mreza/analize/srbija-poslednja-zemlja-na-putu-ka-eu/> (13. 7. 2015).

24 *Mađarska policija suzavcem rasterala imigrante u kampu*, dostupno na: <http://www.advance.hr/vijesti/izbili-sukobi-između-policije-i-migranata-na-mađarskoj-granici-koristen-i-suzavac/> (26. 9. 2015).

25 *Sukob policije i ilegalnih imigranata u Grčkoj*, dostupno na: http://www.advance.hr/vijesti/nakon-podizanja-ograde-izbili-sukobi-između-makedonske-interventne-policije-i-migranata-na-granici/advance_napredno_novinarstvo (29. 12. 2015).

26 *Srušite ogradu: Sukob demonstranata i policije na Lezbosu*, dostupno na: <http://www.srbijadanas.com/clanak/srusite-ogradu-sukob-demonstranata-i-policije-na-lezbosu> (1. 11. 2015).

27 *Nemačka – Hajdenau, Najmanje 31 policajac povređen u sukobima s desničarima*, dostupno na: <http://www.alo.rs/najmanje-31-policajac-povređen-u-sukobima-sa-desnicarima/4630> (22. 8. 2015).

– sukoba između fašista, koji protestuju protiv imigranata, i antifašista, koji primarno protestuju protiv fašista, a tek sekundarno u korist imigranata (npr., u Nemačkoj je ekstremno desna Nacionaldemokratska partija pozvala na proteste protiv imigracije i na nastavak sukobljavanja desničara sa antifašistima)²⁸.

Naravno, reč je o samo nekoliko dominantnih rizika i pretnji po bezbednost države. Svakako da ih ima još, i da bi njihovo elaboriranje zahtevalo znatniji napor i prostor. Istovremeno, navedene su samo najdestruktivnije posledice, iako su i druge pojave u vezi sa migracijama takođe štetne. Najzad, pomenuti kontekst ugrožavanja nacionalne bezbednosti istovremeno je loš i za bezbednost ljudi i za međunarodnu bezbednost, zbog čega je i prvi elaboriran²⁹.

2. Rizici savremenih migracija po ljudsku bezbednost

Zaštita bezbednosti ljudi nije društvena, državna i međunarodna funkcija novijeg datuma. Međutim, njena konceptualizacija je mlada, i datira iz 1994. godine, kada je Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) usvojio Izveštaj o ljudskom razvoju. U njemu je ljudska bezbednost određena kao „opstanak i dignitet čoveka kroz slobodu od straha (nasilja) i slobodu od uskraćenosti (siromaštva)“, odnosno kao „bezbednost ljudi od svih mogućih oblika ugrožavanja, prvenstveno od pretnji životu, zdravlju, zarađivanju, ličnoj bezbednosti i ljudskom dostojanstvu“.³⁰

U Izveštaju o ljudskom razvoju dati su i parametri za sagledavanje stanja ljudske bezbednosti: ekonomska bezbednost, tj. dovoljan i predvidiv dohodak, predvidivo zaposlenje, bezbednost i zdravlje na radu, socijalno osiguranje, zadovoljstvo nivoom dohotka, disparitet dohotka i kompetitivnost; bezbednost životne sredine, odnosno njena zaštita od zagađenosti i degradacije, kao i nesmetan pristup sanitarno ispravnoj vodi, čist vazduh i nezagađen zemljišni eko-sistem; zdravstvena bezbednost, tj. zaštićenost ljudi od bolesti i infekcija, dostupnost i kvalitet zdravstvene zaštite, zdravstveni status ljudi, razvijenost sistema zdravstvene zaštite; prehrambena bezbednost, kroz fizičku i ekonomsku dostupnost hrane, odnosno dostupnost i kvalitet prehrambenih artikala i kupovnu moć; obrazovanje, odnosno mogućnost ljudi da se obrazuju, nivo obrazovanosti, veza obrazovanosti i mogućnosti zaposlenja, razvijenost nacionalnog obrazovnog sistema, inovacije i aktuelnost kurikuluma; socijalna sigurnost, tj. stabilnost porodice, kvalitet stanovanja, kvalitet života u lokalnoj zajednici, bezbednost kulturnog identiteta, efekti etičkog kodeksa zajednica, razvijenost i sloboda medija i komunikacija, sloboda i efekti sindikalnog orga-

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ S. Mijalković, Metodološki okvir jednog naučnog istraživanja organizovanog kriminala i terorizma, *Bezbednost*, vol. LIV, br. 2/2012, Beograd.

³⁰ *Human Development Report*, New York, 1994, str. 25–33.

nizovanja; politička i institucionalna bezbednost, koje obuhvataju razvijenost i zaštićenost ljudskih prava, uticaj politike na kvalitet života građana i uticaj organa formalne socijalne kontrole (pre svega, vojnih i policijskih snaga, obaveštajnih službi i pravosudnog sistema) na bezbednost ljudi i lična i kolektivna bezbednost, odnosno odsustvo nasilja i zlostavljanja na javnom geoprostoru, zaštićenost ljudi od kriminala i autodestruktivnih pojava, bezbednost učestvovanja u saobraćaju itd.³¹

Ukoliko se navedeni parametri dovedu u vezu sa rizicima kojima mogu da budu izloženi migranti, nije teško zaključiti da migracije mogu ozbiljno da ugroze jednu ili više sfera ljudske bezbednosti. U pogledu ekonomske bezbednosti, jasno je da su ugrožena ekonomska prava migranata: prvo, nemogućnost ostvarivanja prava na rad i prava koja proističu iz prava na rad glavni je migracioni motiv ekonomskih migranata, ali i jedan od dominantnijih motiva onih koji ova prava ne mogu da ostvare zbog toga što žive u konfliktnim sredinama i pod totalitarnim režimima; drugo, tokom svog kretanja ka zemlji željene destinacije migranti nisu u mogućnosti da ostvare ekonomska prava; najzad, veoma je neizvesno da će i u zemljama destinacije uspeti da se zaposle (u legalnom sektoru).

Zbog toga mnogi od hiljada migranata i izbeglica, koji putuju zapadno-balkanskom trasom ka EU, ostaju izolovani i zadržani izvan granica EU, bez ikakve zakonske zaštite ili statusa i izloženi su stalnom riziku od eksploatacije, arbitrarnog pritvaranja i zlostavljanja.³² Dalje, useljenici se često oslanjaju na kriminalne organizacije, koje im omogućavaju neregularno useljavanje i angažovanje u sektoru tzv. sive ekonomije i na crnim tržištima.³³ Najzad, odluka Evropske komisije da se u zemlje Evropske unije propuštaju samo izbeglice iz ratom zahvaćenih geoprostora verovatno će otvoriti geoprostor da „ekonomski migranti“ do željene destinacije krenu alternativnim putevima i potraže pomoć krijumčara ljudi. Tu praksu su, u nekoliko navrata, primenile i Slovenija, Makedonija i Hrvatska.³⁴

Kriza „socijalne države“ zbog svetske ekonomske krize ugrozila je sve korisnike socijalnih primanja. Taj problem je svakako izraženiji u državama sa „slabijim ekonomijama“. Iako te države verovatno neće biti krajnja destinacija migranata, one će svakako biti izložene ozbiljnijim troškovima u vezi sa prihvatanjem (utvrđivanje identiteta, dnevnice za službenike sektora bezbednosti), zbrinjavanjem (smeštaj i ishrana, medicinska i pravna pomoć) i transportovanjem migranata. Zemlje destinacije biće finansijski opterećenije, zbog

31 S. Mijalković, M. Popović, *Uvod u studije bezbednosti*, Beograd, 2015, str. 130–140.

32 Amnesty International: Na granicama Evrope, Kršenje prava izbeglica i migranata u Makedoniji, Srbiji i Mađarskoj, London, 2015, str. 3.

33 *Politike Evropske unije, Migracije i azil*, Ured za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2014, str. 3–12.

34 *Ekonomski migranti potražiću pomoć krijumčara ljudi*, dostupno na: <http://rs.sputniknews.com/komentari/20151123/1101299396/Ekonomski-migranti-potrazice-pomoc-krijumcara-ljudi.html#ixzz3ttkOttEB> (23. 11. 2015).

obaveze socijalnog zbrinjavanja migranata koji ne mogu da ostvare pravo na rad, a nemaju izvore egzistencije. Posledica toga su manja socijalna davanja i pomoć ili njihovo uskraćivanje.³⁵

O ugrožavanju zdravlja migranata, kako fizičkog, tako i mentalnog, gotovo da i nije potrebno govoriti. Izvesni deo migranata dobija oboljenja respiratornih organa (prehlade, virusna obolenja), organa za varenje (dijareja, čir, enormno mršavljenje, ređe gojaznost), kardiovaskularnog sistema (povišeni krvni pritisak, aritmija srca), centralnog nervnog sistema (sindrom postraumatskog stresa, napadi panike, premor ekstremiteta i tela), infekcije rubeolom, hepatitismom, šugom, vašima itd. Nažalost, deo njih i smrtno strada prilikom potonuća plovila, saobraćajnih nezgoda u drumskom saobraćaju, od gušenja tokom transportovanja ili usled bolesti koje su dobili tokom putovanja.³⁶ Neretko, migranti su i etiketirani kao prenosnici zaraznih bolesti i epidemija, što se koristi i kao argument u prilog restriktivnim migracionim politikama pojedinih vlada. Tako je „državno rukovodstvo Češke i Poljske označilo migrante iz Sirije i Avganistana kao prenosnike zaraznih bolesti, koji mogu da uzrokuju epidemije, što je izgovor za neodobravanje njihovog ulaska, boravka i tranzita kroz državu“.³⁷

U pogledu prehrambene bezbednosti, jasno je da migranti ne samo da nisu u prilici da se hrane na način (kako kvalitativno, tako ni kvantitativno) na koji su navikli, nego nisu u mogućnosti ni da zadovolje minimalne fiziološke potrebe za unosom hranljivih materija i tečnosti u organizam. To doprinosi navedenom ugrožavanju zdravlja migranata.

Putovanjem se, svakako (fizički i normativno) onemogućava ostvarivanje prava migranata na obrazovanje. Time su najugroženiji najmlađi migranti (učenici osnovnog i srednjeg obrazovanja i studenti), ali i starija lica koja se dodatnim školovanjem stručno usavršavaju i specijalizuju.

Politička i institucionalna bezbednost migranata je nesporno dovedena u pitanje. Naime, njima se ograničava pravo na slobodu kretanja (postavljanje fizičkih barijera na državnim granicama – ograde, bodljikave žice i policijski kordoni), pravo na nastanjivanje (onemogućivanje dobijanja boravišne vize ili stalnog nastanjenja), pravo na sticanje državljanstva, a neretko im i pripadnici sektora bezbednosti ugrožavaju život i telo (prekomerna (zlo)upotreba

35 Uporediti sa: M. Bošnjak, *Globalna finansijska ekonomska i kriza i njen uticaj na privredu i finansije Srbije*, Beograd, 2011, str. 4.

36 S. Mijalković, M. Žarković, *Ilegalne migracije i trgovina ljudima*, Beograd, 2012, str. 180–193.

37 *Izbeglice moraju da dokažu da nemaju zarazne bolesti ako žele u Češku*, dostupno na: <http://www.telegraf.rs/vesti/1850898-sramna-odluka-izbeglice-moraju-da-dokazu-da-nemaju-zarazne-bolesti-ako-zele-u-cesku>; *Ovih 5 zemalja mogu da unište Evropsku uniju zbog svojih zakona o migrantima muslimanima!*, dostupno na: <http://www.telegraf.rs/vesti/1729277-ovih-5-zemalja-mogu-da-uniste-evropsku-uniju-zbog-svojih-zakona-o-migrantima-muslimanima>; *Poljskoj treba čišćenje crijeva*, dostupno na: <http://www.jutarnji.hr/globus/adam-michnik-poljskoj-treba-ciscenje-crijeva/1473098/> (8. 1. 2016).

sredstava prinude: npr., „Bugarska policija je u oktobru 2015. godine, na granici Bugarske sa Turskom, pucala na izbeglice, kada je smrtno stradao jedan migrant“).³⁸ Sekundarna viktimizacija izbeglica odbijanjem njihovog ulaska u zemlju već je pomenuta.

Najzad, lična i kolektivna bezbednost migranata ugrožene su od trenutka njihovog polaska na put. Oni su izloženi brojnim vidovima kriminala, poput korupcije (pre svega od službenika sektora bezbednosti i imigracionih vlasti), raznih prevara (najčešće oko posredovanja prilikom transportovanja) i imovinskih delikata (pre svega krađa imovine) koje vrše pojedini lokalni stanovnici tranzitnih i destinacionih zemalja, ali i brojnim nezgodama u transportovanju koje ugrožavaju njihovo zdravlje i život. Ilustracije radi, grčke novine su pisale o tome da su „mrtvačnice na ostrvu Lezbos premale da prime leševe utopljenih migranata iz Sirije“³⁹, dok Nemačka komora psihoterapeuta upozorava da najmanje polovina izbeglica pati od mentalnih problema, izazvanih traumom, kao i da je oko 40% izbegle dece prisustvovalo nekoj vrsti nasilja.⁴⁰

Iako je u ovom radu izloženo posle rizika po nacionalnu bezbednost, ugrožavanje ljudske bezbednosti je svakako (ili bi bar moralo da bude) centralno bezbednosno pitanje savremenih migracija.

3. Rizici savremenih migracija po međunarodnu bezbednost

Načelno, međunarodna bezbednost je bezbednost međunarodnog poretka i zajednice, odnosno bezbednost u odnosima država i u međunarodnim regionima. Očigledna potreba da se stabilizuju, kontrolišu i učine bezbednim anarhični međudržavni odnosi, koji su produkt nemogućnosti kontrolisanja razvoja moći i primene sile, odnosno regulacionih nemoći međunarodnih institucija, uticao je na to da se promoviše potreba unapređivanja mehanizama kontrole asimetrične političke, ekonomske i vojne moći država koje nastoje da ostvare međusobno oprečne interese.⁴¹ U poslednjih godinu dana, upravo zbog ekspanzije međunarodnih migracija, tenzije u odnosima evropskih država značajno su narasle, zbog čega je ugrožena i međunarodna bezbednost.

Na prvom mestu, došlo je do diplomatskih nesporazuma i problema u međudržavnoj komunikaciji. Naime, vođene (ličnim) nacionalnim interesima

38 *Pucnjava, eksplozije i otmica*, dostupno na: <http://rs-lat.sputniknews.com/evropa/20151016/1100327746/bugarska-turska-pucnjava-granica.html> (16. 10. 2015).

39 *Lezbos nema više mesta za sahranjivanje*, dostupno na: <http://www.novosti.rs/vesti/planeta.299.html:574965-Lezbos-nema-vise-mesta-za-sahranjivanje> (8. 1. 2015).

40 *Ugroženo mentalno zdravlje izbeglica u Evropi*, dostupno na: <https://www.vice.com/rs/read/ugrozeno-mentalno-zdravlje-izbeglica-u-evropi> (23. 11. 2015).

41 Opširnije u: S. Mijalković, D. Blagojević, *The basis of national security in international law*, *NBP – Journal of Criminalistics and Law*, vol. XIX, br. 1/2014, Beograd, str. 49–68.

da na svojim teritorijama nastane što manje migranata sa geoprostora Sirije i ostalih zemalja na kojima „operiše“ tzv. ISIS, evropske države su počele da ne-
goduju što pojedine od njih migrantima dozvoljavaju ulazak u Evropu i kreta-
nje kroz Stari kontinent (npr., Mađarska je protestovala protiv Srbije zbog mi-
granata koje propušta kroz svoju teritoriju; Hrvatska takođe; iz istih razloga,
Slovenija je protestovala protiv Hrvatske, Austrija protiv Hrvatske i Slovenije,
Makedonija protiv Grčke itd.), kao i oko „kvota“ izbeglica kojima bi trebalo
da se pruži utočište. Problem će postati složeniji kada se bude povećao broj
izbeglica: „Evropska komisija tokom 2015. godine ustanovila kvote za prijem
migranata za države-članice. Međutim, Specijalni izaslanik Ujedinjenih nacija
za Siriju je upozorio da će opasnosti u kriznim područjima Sirije i okruženja
biti izloženo još najmanje milion ljudi, koji će takođe krenuti put Evrope“.⁴²

Dalje, države koje su mahom tranzitne za migrante izložene su političkim
pritiscima, najčešće kroz nagoveštavanje mogućeg nametanja određenih uslo-
va zemljama-kandidatima na putu za prijem u Evropsku uniju. Primeri su
brojni, a tome je, ne toliko direktno, bila izložena i Republika Srbija: „Fran-
cuski predsednik Fransoa Oland rekao je da rešenje izbegličke krize mora, iz-
među ostalog, da obuhvati ‘tranzitne zemlje’ u kojima bi Evropska unija finan-
siralala izgradnje centara za registrovanje i selekciju izbeglica. Prema Zapadnoj
Evropi bi u tom slučaju put nastavili samo one izbeglice koje ispunjavaju uslo-
ve za dobijanje azila, dok bi ‘oni drugi’ bili vraćani u zemlje porekla. Iako nije
eksplicitno pomenuo Srbiju, Oland je nagovestio mogućnost da Srbija, među
ostalim tranzitnim zemljama, postane neka vrsta tampon zone koja bi ‘amor-
tizovala’ izbeglički talas ka Zapadnoj Evropi“.⁴³ Rečeno je i da „Srbija više neće
moći da samo usmerava izbeglice na granice s Hrvatskom i Mađarskom, već
će morati da obezbedi smeštajne kapacitete za više desetina hiljada izbeglica,
koji će se duže vreme zadržavati u zemlji.“⁴⁴

Poseban oblik političkih pritisaka je i pretnja uvođenjem ekonomskih
sankcija i kažnjavanja zbog nedovoljne efikasnosti u kontroli migracija prema
očekivanjima, zahtevima i standardima primenjivača prinude. S tim u vezi,
Republika Srbija i Republika Hrvatska bile su u tzv. carinskom ratu: „Nakon
što je Hrvatska zatvorila granicu kod Batrovaca za kamione, Srbija je uzvratila
kontramerama, zatvorivši sve granične prelaze za robu iz Hrvatske. Na taj po-
tez Hrvatska je ‘odgovorila’ istim merama, uz izuzetak otvorene granice kod
Šida za kretanje ljudi iz Srbije“.⁴⁵

42 *Evropu svađaju kvote izbeglica*, dostupno na: <http://www.naslovi.net/tema/796720> (7. 9. 2015).

43 *Oland: EU će pomoći tranzitnim zemljama*, dostupno na: <http://srbin.info/2015/11/19/oland-eu-ce-pomoci-tranzitnim-zemljama-srbija-da-zbrinu-migrante/> (11. 11. 2015).

44 *Izbeglička kriza*, *Danas*, 26. oktobar 2015.

45 *Carinski rat Srbije i Hrvatske*, dostupno na: <http://mondo.rs/a833064/Info/Srbija/Srbija-i-Hrvatska-carinski-rat-granica-izbeglice.html> (24. 9. 2015).

Najzad, očigledna je „kriza efikasnosti“ međunarodnih institucija u vezi sa odgovorom na aktuelne probleme migracija. Mnoge države su iskazale sumnju u efikasnost sistema bezbednosti državnih i evropskih granica u okviru Šengenskog sporazuma. Tako su neke države pozivale na preispitivanje opravdanosti, efikasnosti i suspenziju „Šengena“. Istovremeno, neke međunarodne organizacije nisu u potpunosti dokazale svoju „humanitarnu misiju“.⁴⁶

Zaključak

Migracije su prirodni fenomen: u biti živog bića je potraga za boljim životnim uslovima, koju podstiče urođeni nagon za samoodržanjem. Kao takve, nisu svojstvene samo čoveku, već i tzv. migratornim biljnim i životinjskim vrstama. Stoga je jasno da je migracija ljudi od uvek bilo, da ih ima i da će ih uvek biti. Međutim, sigurno je da će se menjati njihovi uzroci, manifestacije, obim, pravci i smerovi, a time i efekti po ljudsku, nacionalnu i međunarodnu bezbednost.

U aktuelnom trenutku svet je, a pre svega Evropa, suočen sa velikom i ozbiljnom kontradiktornom dilemom izbora između: slobode globalnog kretanja ljudi, robe i kapitala, koja se smatra naprednom demokratskom tekovinom, naspram restrikcija talasa ekonomskih migranata i (lažnih) izbeglica i azilanata sa područja centralne Evroazije, čija sloboda kretanja nastoji da se ograniči jer su navodna pretnja po interese evropskih država, što je suprotno demokratskim tekovinama.

S jedne strane, Evropa je uvek pružala utočište i dom za migrante sa svih kontinenata. To je, između ostalog, bilo i u njenom ekonomskom interesu. S druge strane, masovne migracije s početka 2015. godine podstakle su mnoge evropske države da preispitaju svoje gostoprimstvo i da reaguju u ključu zaštite nacionalnih interesa. Posledica toga je restriktivnija migraciona politika, prvenstveno prema licima koja ne mogu da dokažu status izbeglice i azilanta. To, dalje, podrazumeva zadržavanje migranata na granicama tranzitnih država i njihovo preusmeravanje ka trećim državama, što je praćeno podizanjem „žičanih bedema“. Istovremeno, propuštanje migranata kroz teritorije pojedinih tranzitnih zemalja naišlo je na kritike tih zemalja od zemalja destinacije migranata, što je i „zateglo“ političke odnose. Politika međudržavnog sukobljavanja odrazila se i na efikasnost međunarodnih organizacija, pa i u dovođenje u pitanje opravdanosti njihovog postojanja.

U celoj situaciji najveću štetu trpe migranti, čiji su životi i zdravlje ozbiljno ugroženi, koji ne mogu da ostvare osnovna prava na slobodu kretanja, ishranu, zdravlje, obrazovanje, ličnu bezbednost itd. Dakle, u nameri da se zaštiti

⁴⁶ Ujedinjene nacije su u oktobru 2015. godine dostavile migrantima u Madaji hranu čiji je rok trajanja davno istekao, čime je otrovano oko 200 Sirijaca. *UN delile pokvaren keks Sirijcima*, dostupno na: <http://www.kurir.rs/planeta/skandal-na-pomolu-un-delile-pokvaren-keks-sirijcima-clanak-2000633/slika-620687> (1. 11 2015).

nacionalna bezbednost država Evropske unije, dogodilo se upravo suprotno: masovno je ugrožena bezbednost ljudi (migranata), a posredno i nacionalna i međunarodna bezbednost.

Svetu je, očigledno, neophodno preispitivanje globalne migracione politike i efikasnosti međunarodnih organizacija i institucija. Iako će to biti predmet novih autorovih analiza, ukratko, fokus sebične zaštite nacionalnih interesa morao bi (u najmanju ruku) biti podeljen sa interesima ljudi, ali i međunarodne zajednice.

Literatura

1. Amnesty International: *Na granicama Evrope, Kršenje prava izbeglica i migranata u Makedoniji, Srbiji i Mađarskoj*, Peter Bebeson House, London, 2015.
2. Bošnjak, M., *Globalna finansijska ekonomska i kriza i njen uticaj na privredu i finansije Srbije*, Ministarstvo finansija, Republika Srbija, Beograd, 2011.
3. *Carinski rat Srbije i Hrvatske*, dostupno na: <http://mondo.rs/a833064/Info/Srbija/Srbija-i-Hrvatska-carinski-rat-granica-izbeglice.html> (24. 9. 2015).
4. Degtjarjev, A, Djačuk, D; *Nekontrolisana migracija kao pretnja bezbednosti*, dostupno na: <http://www.nspm.rs/savremeni-svet/nekontrolisana-migracija-kao-pretnja-bezbednosti-rusije.html>, dostupno, 16. juna 2015.
5. *Ekonomski migranti potražiće pomoć krijumčara ljudi*, dostupno na: <http://rs.sputniknews.com/komentari/20151123/1101299396/Ekonomski-migranti-potrazice-pomoc-krijumcara-ljudi.html#ixzz3ttkOttEB> (23. 11. 2015).
6. Europol: *Više od 10.000 dece nestalo u izbegličkoj krizi*, dostupno na: <http://www.novosti.rs/vesti/planeta.299.html:588753-Europol-Vise-od-10000-dece-nestalo-u-izbeglickoj-krizi> (2. 2. 2016).
7. *Evropu svađaju kvote izbeglica*, dostupno na: <http://www.naslovi.net/tema/796720>, dostupno, 7. septembra 2015.
8. Ghrib, A; *Trafficking in Unaccompanied Minors – France*, objavljeno u: *Trafficking in Unaccompanied Minors in the European Union*, IOM– IHESI, Brussels – Paris, 2002.
9. *Human Development Report*, UNDP, Oxford University Press, New York, 1994.
10. *Izbeglice kupuju „pretnje smrću“ da bi dobile azil*, dostupno na: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2015&mm=11&dd=04&nav_category=78&nav_id=1059065 (6. 12. 2015).
11. *Izbeglice moraju da dokažu da nemaju zarazne bolesti ako žele u Češku*, dostupno na: <http://www.telegraf.rs/vesti/1850898-sramna-odluka-izbeglice-moraju-da-dokazu-da-nemaju-zarazne-bolesti-ako-zele-u-cesku> (8. 1. 2016).
12. *Izbeglička kriza*, *Danas*, 26. oktobar 2015.

13. Kern, S; *Velika evropska migraciona kriza*, dostupno na: <http://www.nspm.rs/savremeni-svet/velika-evropska-migraciona-kriza.html> (22. 6. 2015).
14. *Lezbos nema više mesta za sahranjivanje*, dostupno na: <http://www.novosti.rs/vesti/planeta.299.html:574965-Lezbos-nema-vise-mesta-za-sahranjivanje> (8. 1. 2015).
15. *Mađarska policija suzavcem rasterala imigrante u kampu*, dostupno na: <http://www.advance.hr/vijesti/izbili-sukobi-između-policije-i-migranata-na-mađarskoj-granici-koristen-i-suzavac/> (26. 9. 2015).
16. *Migrant Well-being and Development*, IOM, Geneva, dostupno na: <http://www.unfpa.org/migration>, dostupno na: http://esa.un.org/unmigration/documents/the_number_of_international_migrants.pdf (8. 1. 2015).
17. Mijalković, S; Metodološki okvir jednog naučnog istraživanja organizovanog kriminala i terorizma, *Bezbednost*, vol. LIV, br. 2/2012, MUP Republike Srbije, Beograd.
18. Mijalković, S; *Nacionalna bezbednost*, Kriminalističko-policijska akademija, Beograd, 2015.
19. Mijalković, S; Obaveštajno-bezbednosne službe i nacionalna bezbednost, *Bezbednost*, vol. LIII, br. 1/2011, MUP Republike Srbije, Beograd.
20. Mijalković, S; Pojmovno razgraničenje trgovine ljudima i drugih sličnih pojava i terminoloških koncepata, *Bezbednost*, vol. XLVII, br. 1/2005, MUP Republike Srbije, Beograd.
21. Mijalković, S; Teorijsko određenje pojma trgovine ljudima, *Nauka, bezbednost, policija*, vol. IX, br. 2–3/2004, Policijska akademija, Beograd.
22. Mijalković, S, Blagojević, D; The basis of national security in international law, *NBP – Journal of Criminalistics and Law*, vol. XIX, br. 1/2014, Kriminalističko-policijska akademija, Beograd, 2014.
23. Mijalković, S, Popović, M; *Uvod u studije bezbednosti*, Kriminalističko-policijska akademija, Beograd, 2015.
24. Mijalković, S, Žarković, M; *Ilegalne migracije i trgovina ljudima*, Kriminalističko-policijska akademija, Beograd, 2012.
25. *Nemačka – Hajdenau, Najmanje 31 policajac povređen u sukobima s desničarima*, dostupno na: <http://www.alo.rs/najmanje-31-policajac-povređen-u-sukobima-sa-desnicarima/4630> (22. 8. 2015).
26. Nikolić, G; Neki zakonski i praktični aspekti krivičnog dela trgovine ljudima u Republici Srbiji, *Bezbednost*, vol. LIV, br. 2/2012, MUP Republike Srbije, Beograd.
27. *Oland: EU će pomoći tranzitnim zemljama*, dostupno na: <http://srbin.info/2015/11/19/oland-eu-ce-pomoci-tranzitnim-zemljama-srbija-da-zbrinu-migrante/> (11. 11. 2015).

28. *Ovih 5 zemalja mogu da unište Evropsku uniju zbog svojih zakona o migrantima muslimanima!*, dostupno na: <http://www.telegraf.rs/ve-sti/1729277-ovih-5-zemalja-mogu-da-uniste-evropsku-uniju-zbog-svo-jih-zakona-o-migrantima-muslimanima> (8. 1. 2016).
29. *Politike Europske unije, Migracije i azil*, Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2014.
30. Polšek, D; *Izbjeglička kriza – Ekonomija masovnih migracija*, dostupno na: <http://forbes.hr/ekonomija/ekonomija-masovnih-migracija/> (6. 12. 2015).
31. *Poljskoj treba čišćenje crijeva*, dostupno na: <http://www.jutarnji.hr/globus/adam-michnik-poljskoj-treba-ciscenje-crijeva/1473098/> (8. 1. 2016).
32. *Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i vazduhom, koji dopunjava konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala*, „Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori“, br. 6/2001.
33. *Protokol za prevenciju, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudskim bićima, naročito ženama i decom, koji dopunjava konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala*, „Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori“, br. 6/2001.
34. *Pucnjava, eksplozije i otmica*, dostupno na: <http://rs-lat.sputniknews.com/evropa/20151016/1100327746/bugarska-turska-pucnjava-granica.html> (16. 10. 2015).
35. Radić, A. *Srbija, poslednja zemlja na putu ka EU*, dostupno na: <http://www.anti.media/medijska-mreza/analize/srbija-poslednja-zemlja-na-putu-ka-eu/> (13. 7. 2015).
36. *Srušite ogradu: Sukob demonstranata i policije na Lezbosu*, dostupno na: <http://www.srbijadanas.com/clanak/srusite-ogradu-sukob-demonstranata-i-policije-na-lezbosu> (1. 11. 2015).
37. Stojković, B; Metodologija procenjivanja izazova, rizika i pretnji za potrebe stratejskog menadžmenta u oblasti bezbednosti, *Bezbednost*, vol. LV, br. 3/2013, MUP Republike Srbije, Beograd.
38. *Sukob policije i ilegalnih Imigranata u Grčkoj*, dostupno na: <http://www.advance.hr/vijesti/nakon-podizanja-ograde-izbili-sukobi-izmedu-make-donske-interventne-policije-i-migranata-na-granici/advance>, napredno novinarstvo (29. 12. 2015).
39. *Ugroženo mentalno zdravlje izbeglica u Evropi*, dostupno na: <https://www.vice.com/rs/read/ugrozeno-mentalno-zdravlje-izbeglica-u-evropi> (23. 11. 2015).
40. *UN delile pokvaren keks Sirijcima*, dostupno na: <http://www.kurir.rs/planeta/skandal-na-pomolu-un-delile-pokvaren-keks-sirijcima-clanak-2000633/slika-620687> (1. 11. 2015).

41. *United Nations population Fund*, dostupno na: <http://www.unfpa.org/migration>, dostupno na: http://esa.un.org/unmigration/documents/the_number_of_international_migrants.pdf (8. 1. 2015).
42. *World migration 2005: Cost and Benefits of International Migration*, IOM, Geneva, 2005.
43. *World Migration Report 2013: Migrant Well-being and Development*, IOM, Geneva, 2013.
44. *Za izbeglice u Nemačkoj potrebno više od 21 milijarde evra*, dostupno na: <http://www.blic.rs/vesti/svet/za-izbeglice-u-nemackoj-potrebno-vise-od-21-milijarde-evra/5sj1s3b> (10. 2. 2016).
45. Žarković, M; Krijumčarenje migranata u svetlu odredaba Krivičnog zakoni-ka Republike Srbije, *Stanje kriminaliteta u Srbiji i pravna sredstva reagovanja* – 3, objavljeno u: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2008.

SECURITY RISKS OF CONTEMPORARY MIGRATIONS

Saša Mijalković

Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade

Ivan Petrović

University Union – Nikola Tesla

Faculty for International Politics and Security, Belgrade

Summary: Contemporary migrations are featured not only by internal or international movement of people for existential reasons. Nowadays, there are economic migrants, refugees from conflict zones, politically persecuted asylum seekers and ecological migrants. This comes up to be a global problem, often linked to transnational organized crime and terrorism, which certainly has many security implications for contemporary society, the state and the international community. If we take into account the fact that contemporary migrations take on the characteristics of globalism and organization and become increasingly mass, it is clear that the risks and consequences for human, national and international security are multiplied. In this regard, the paper will make a reference to the typology and the effects of the security risks of contemporary migrations.

Keywords: contemporary migrations, security risks and threats, human security, national security, international security.